

УДК 338.439

О. Б. Мирончук,

здобувач, Міжнародний університет бізнесу і права, м. Херсон

МЕХАНІЗМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В АГРАРНУ СФЕРУ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ АНТИКРИЗОВОЇ ПОЛІТИКИ

У статті розглянуто пріоритетні напрями розробки системного механізму залучення інвестицій в контексті національної антикризової політики. Обґрунтовано основні передумови для формування та реалізації інвестиційної моделі розвитку національного аграрного сектору.

In the article priority directions of development of system mechanism of bringing in of investments are considered in the context of national anti crisis policy. Basic pre-conditions are reasonable for forming and realization of investment model of development national agrarian to the sector.

*Ключові слова: інвестиції, аграрна сфера, механізми, національна антикризова політика.
Key words: investments, agrarian sphere, mechanisms, national anti crisis policy.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Розробка системного механізму залучення інвестицій та формування передумов для реалізації інвестиційно-інноваційної моделі розвитку аграрного сектору України потребує створення або удосконалення роботи цілого ряду інституцій. Адже беззаперечно, що основною умовою досягнення довготривалих, позитивних темпів економічного зростання аграрного сектора економіки є активна інвестиційна діяльність.

Зважаючи на те, що активізація інвестиційної діяльності належить до системних питань макроекономічного розвитку, вирішення яких має здійснюватися, насамперед, на державному рівні, дослідження теоретичних і практичних питань формування механізмів залучення інвестицій в аграрну сферу в контексті національної антикризової політики становить важливу проблему в сучасній науці.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми функціонування та подальшого розвитку інвестиційного забезпечення галузевого рівня досліджувались багатьма вченими, серед яких найбільш вагомий науковий доробок становлять праці Ю. Бажала, В. Базилевича, М. Бланка, О. Гаврилюка, В. Гейця, А. Гойка, Б. Губського, Б. Кваснюка, О. Колосова, О. Мертенса, Б. Панасюка, А. Пересади, І. Родіонової, П. Саблука, І. Сало, М. Чумаченка, А. Чухна, В. Шевчука та інших. Проте недостатньо дослідженими залишаються питання розробки дієвих механізмів стимулювання інвестиційного забезпечення в умовах національної антикризової політики.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є ґрунтовне дослідження та обґрунтування напрямів трансформації механізмів залучення інвестицій в аграрну сферу в контексті національної антикризової політики.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕНЬ

Аграрна сфера України переживає сьогодні досить складний період свого розвитку, характерними ознаками цього періоду стали:

— суттєве падіння економічної активності та платоспроможного попиту, радикальне зменшення інвестицій;

— заморожування значної кількості започаткованих інвестиційних проектів, фактичне припинення кредитування аграрного сектора економіки;

— диспаритет цін на сільськогосподарську продукцію;

— незавершеність трансформаційних процесів на земельному ринку.

У зазначених умовах однією з головних передумов відновлення аграрної економіки має стати зміна підходів до стимулювання та здійснення механізмів залучення інвестицій в аграрну сферу в контексті національної антикризової політики.

У перспективі аграрна політика держави повинна спрямовуватись на сталий розвиток галузей аграрної сфери на інвестиційній основі, забезпечення продовольчої безпеки країни, нарощування експортного потенціалу, застосування узгоджених з нормами СОТ механізмів захисту вітчизняного аграрного ринку, створення умов для повноцінного розвитку соціальної інфраструктури сільських територій. Основні напрями реалізації поставлених завдань здійснюватимуться, виходячи з таких пріоритетів, як нарощування виробниц-

Таблиця 1. Введення в дію окремих об'єктів сільськогосподарського призначення та потужностей харчової промисловості

Вид об'єкта	2005	2009	2010	2011	2011 до 2005
Тваринницькі приміщення, тис. скотомісць					
для великої рогатої худоби	1,2	2,2	3,4	23,3	19,4 рази
для свиней	10,0	1,8	23,7	15,1	1,5 рази
для овець	-	4,9	0,2	-	-
Потужності з виробництва					
хлібобулочних виробів, тис. т	12,2	14,0	32,4	32,7	2,7 рази
м'яса, тис. т за рік	20,4	33,9	17,0	43,0	2,1 рази
продукції з незбираного молока, тис. т за рік	7,1	54,6	14,7	7,7	1,1 рази
сиру, тис. т за рік	1,2	14,3	20,8	7,7	6,4 рази
олії, тис. т за рік	503,4	271,3	1096,9	539,5	1,1 рази
плодоовочевих консервів, млн умовних банок	11,0	-	11,0	20,8	1,9 рази

Джерело: [2, с. 112].

тва та підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських галузей, збільшення експорту продукції, розвиток інфраструктури аграрного ринку, формування цілісної системи фінансово-кредитного забезпечення [1, с. 53]. Для реалізації цих завдань і потрібно забезпечити механізми залучення інвестицій в аграрну сферу в контексті національної антикризової політики.

У загальному контексті основною метою реалізації інвестиційної стратегії аграрної галузі полягає у виведенні економіки на динамічне зростання, впровадження інвестиційної моделі розвитку, зміцнення конкурентоспроможної позиції галузі як інтеграційної складової національної економіки. Динамічного розвитку прогнозується досягти саме за рахунок використання власних можливостей і незадіяних потенційних резервів, а також зміцнення інвестиційної привабливості галузі для притоку достатніх обсягів внутрішніх та зовнішніх інвестицій.

Одним із основних напрямів інвестиційно-орієнтованої економічної політики на сучасному етапі є пріоритетний розвиток агропромислового комплексу на основі стабільного нарощування обсягів виробництва та переробки конкурентоспроможної продукції сільського господарства. Агропромисловий комплекс з його двома провідними секторами: сільським господарством і харчовою промисловістю — завжди відігравав значну роль у розвитку економіки регіону, робив вагомий внесок у формування продовольчих ресурсів держави.

Інвестиційна діяльність аграрної галузі направлена на введення у дію нових виробничих потужностей, модернізацію існуючих виробництв (табл. 1). За рахунок інвестиційних коштів на підприємствах аграрної сфери здійснюється модернізація технологічних процесів і обладнання, впроваджуються енерго- і ресурсозберігаючі технології, освоюється випуск

нових видів продовольчих товарів. Зокрема, обсяги введених в дію тваринницьких приміщень для великої рогатої худоби за період 2005—2011 зросли в 19,4 рази. Обсяги введених в дію потужностей по виробництву сирів зросли в 6,4 рази.

Аграрна сфера потребує як зовнішніх, так і внутрішніх інвестицій. Відносячи до зовнішніх джерел фінансування інвесторів зарубіжних країн, перш за все, слід зазначити, що в умовах сповільнення інвести-

ційної активності у світі в цілому їх увагу все більш приковують центральні та східні європейські країни. Західноєвропейські інвестори шукають місце для розміщення нового виробництва та базу для експансії на динамічні ринки Східної Європи, підприємці з країн США прагнуть виходу на Європейський та світовий ринок. За цих умов Україна, що межує з економічними культурами як Заходу, так і Сходу, виокремлюється привабливим самостійним середовищем для ведення бізнесу, ідеальним плацдармом для виробництва товарів та послуг, орієнтованих на обидва ринки [3, с. 108].

Слід зазначити, що під аграрною інвестиційною політикою доцільно розуміти інституційно та юридично оформлену, узгоджену діяльність органів державного управління різних рівнів, органів місцевого самоврядування, юридичних і фізичних осіб, спрямовану на кількісні та якісні зміни використання основних засобів і на ефективне функціонування економічної системи галузевого рівня. На нашу думку, інвестиційну активність галузі можна визначати як співвідношення зовнішніх потоків (інвестицій в основний капітал) до потоків всередині системи.

Інвестиційна політика держави в аграрній сфері економіки повинна бути спрямована на забезпечення зростання обсягів капіталовкладень у сферу впровадження технологій в сільськогосподарському виробництві та харчовій промисловості. Держава, використовуючи певні механізми, має забезпечити умови для формування та стимулювання розвитку інвестиційної діяльності насамперед через створення позитивного інвестиційного клімату внаслідок поліпшення загального міжнародного іміджу країни.

Вплив держави має здійснюватися шляхом застосування системи організаційно-інформаційних заходів та фінансової підтримки, а саме:

розробки нормативно-правової бази інвестиційної діяльності, розробки стратегічної програми розвитку, визначення оптимального рівня частки державної власності, формування реальних джерел фінансування аграрної науки та освіти.

На сьогодні наслідком відсутності послідовної макрополітики стало неврівноваження в доходах та видатках валового внутрішнього продукту, скорочення, а іноді відсутність інвестицій у народне господарство, нераціональна підтримка неефективних і збиткових підприємств за рахунок рентабельних [4, с. 78]. Так, при розгляді одночасно базових темпів зростання валового внутрішнього продукту, реальних ланцюгових темпів валового внутрішнього продукту та інвестицій в основний капітал не виявлено чіткої тенденції економічного зростання: економіці властиві ознаки минулої кризи, відбувається процес адаптації до негативних наслідків згаданого вище кризового стану.

Національний аграрний сектор знаходиться перед об'єктивною необхідністю активізації капіталовкладень на створення конкурентоздатних господарських систем, модернізацію і реконструкцію діючих структур, забезпечення диверсифікації капіталу в напрямку соціально орієнтованих структурних перетворень. Інвестиційна діяльність була, є й буде завжди вирішальним чинником усієї економічної політики держави. Як показує досвід господарювання в ринкових умовах, сам тільки ринковий механізм автоматично не може зосередити інвестування на забезпеченні державних інтересів. Доводиться застосовувати методи державного регулювання інвестиційної політики з метою планомірного формування, концентрації і ефективного використання, перш за все, вітчизняних інвестиційних ресурсів, а також відповідне залучення інвестицій іноземних держав [5].

Щодо формування механізмів залучення інвестицій в аграрну сферу в контексті національної антикризової політики необхідно, насамперед, у законодавчому порядку розширити сферу дії державного регулювання інвестиційної діяльності, яке має бути основою економічної політики держави, здійснення інвестиційної діяльності на підприємствах і в господарських структурах різноманітних форм власності, на різних рівнях.

Зокрема, залучити до активної інвестиційної діяльності суб'єкти різноманітних форм власності та господарювання для розширення розвитку національного товаровиробництва та ринкової інфраструктури, створення інвестиційних нагромаджень, в якому повинен брати участь весь фінансовий капітал держави, у тому числі й тіньові його форми; направляти інвестиційні

ресурси на виконання, в першу чергу, пріоритетних загальнодержавних і регіональних програм розвитку аграрної сфери; ширше залучати і раціонально використовувати у розвитку агросфери іноземні інвестиції. Для цього слід на державному рівні створити необхідну інфраструктуру та належний механізм страхування цих інвестицій, яке являє собою основну складову частину в інфраструктурі їх залучення.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи все вищезазначене, слід відмітити, що в сучасних умовах механізми довгострокового інвестиційного забезпечення аграрної сфери посідають чільне місце в реалізації стратегії переходу від нинішньої екзогенно залежної моделі розвитку економіки до ендогенно орієнтованої, спрямованої на інвестиційно-інноваційний розвиток. Адже регулювання інвестиційної діяльності — це процес взаємодії об'єктів, управлінських рішень та методів регулювання, спрямований на поліпшення результатів інвестиційної діяльності. Тобто для активізації інвестиційних механізмів у контексті національної антикризової політики необхідно визначення пріоритетних сфер інвестування, податкове регулювання інвестиційної діяльності, регулювання інвестиційної діяльності через надання фінансової допомоги інвесторам, проведення відповідної кредитної та амортизаційної політики, регулювання участі інвесторів у процесі приватизації, регулювання форм і умов фінансового інвестування, експертиза інвестиційних проектів у процесі розроблення державних інвестиційних програм, забезпечення захисту інвестицій тощо.

Література:

1. Олійник Д.Т. Ресурсне забезпечення інвестиційної діяльності України. — Одеса: ВМВ, 2005. — 410 с.
2. Статистичний збірник "Україна в цифрах 2011" / Державний комітет статистики України; за ред. О.Г. Осауленка. — К.: 2012. — 251 с.
3. Дем'яненко М.Я. Стратегія розвитку агропромислового комплексу України. Проект// Економіка України. — 2005. — №7. — С. 106—112.
4. Стратегічні виклики XXI століття сусільству та економіці України; у 3 т. — Т. 2: Інноваційно-технологічний розвиток економіки / за ред. В.М. Гейця, В.П. Семиноженка, Б.Є. Кваснюка. — К.: Фенікс, 2007. — 564 с.
5. Лукінов І.І. Інвестиційна політика в стабільному економічному розвитку / І.І. Лукінов. — Режим доступу: http://www.niurr.gov.ua/ukr/econom/krugly_stil%2799/lukinov.htm
Стаття надійшла до редакції 26.11.2012 р.